

CYFARFOD	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD	20 Mehefin 2022
TEITL	Diwygio Polisi Iaith y Cyngor
AWDUR	Gwenllian Mair Williams Ymgynghorydd Iaith
PWRPAS YR ADRODDIAD	Cyflwyno diwygiad o Bolisi Iaith y Cyngor er mwyn i Aelodau'r Pwyllgor ei drafod a'i gymeradwyo i symud ymlaen i gael cymerdwyaeth y Cabinet.

1. Cefndir

- 1.1 Mae ymrwymiad statudol y Cyngor i ddarparu gwasanaethau Cymraeg yn cael eu diffinio dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a'r Safonau Iaith a osodwyd ar y Cyngor gan Gomisiynydd y Gymraeg.
- 1.2 Cafodd y Polisi cyfredol ei ysgrifennu a'i gymeradwyo yn 2016 mewn ymateb i osod y Safonau iaith. Roedd yn fodd o ateb y gofynion o fewn y Safonau i "*ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, gyda'r bwriad o hybu a hwyluso'r Gymraeg*" (Safon 98) ac i gael dogfen sydd yn esbonio sut y mae'r Cyngor yn bwriadu cydymffurfio gyda'r gwahanol ddsbarthiadau o Safonau (Safon 171 ac eraill).
- 1.3 Ar yr un pryd, roedd awydd gan y Cyngor i sicrhau nad oedd gweithredu'r Safonau yn gwanhau yr ymrwymadau oedd wedi eu gosod yn y Cynllun Iaith blaenorol, ac yn benodol felly yr ymrwymiad i weinyddiaeth fewnol Gymraeg, i fod yn hybu'r Gymraeg ac i fod yn gwneud y cynnig rhagweithiol Cymraeg drwy ei holl wasanaethau.
- 1.4 Lluniwyd y polisi felly gyda'r bwriad o esbonio sut y bydd gwasanaethau'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r Safonau wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd, ac hefyd i adlewyrchu egwyddorion ac uchelgais y Cyngor ar gyfer y Gymraeg, a'r bwriad i weithredu o blaid y Gymraeg.

2. Y newid i'r Polisi

- 2.1 Yn ystod 2020, dechreuwyd edrych ar adolygiadau posib i'r polisi iaith. Cymerwyd y cam hwn am fod teimlad bod newidiadau mawr wedi bod yn y modd y mae'r Cyngor yn

gweithredu ac yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ers i'r Polisi cyfredol gael ei lunio yn 2016.

2.2 Roedd teimlad nad oedd rhai rhannau o'r Polisi yn rhoi arweiniad digon clir a chadarn i staff, ac nad oedd yn cwmpasu'r holl sefyllfaoedd y mae gwasanaethau yn delio gyda nhw o ddydd i ddydd. Nid oedd cymalau penodol, er enghraifft, yn delio gyda'r modd y caiff yr iaith Gymraeg ei defnyddio yn systemau TG y Cyngor. Roedd y newidiadau oedd wedi eu gwneud i'r drefn recriwtio hefyd angen eu hadlewyrchu yn y polisi.

2.3 Manteisiwyd ar y cyfle felly i wneud adolygiad trylwyr o'r Polisi. Mae'r newidiadau sydd yn cael eu cynnig yma yn amrywio o:

- fan newidiadau gweinyddol
- creu cymalau newydd
- rhoi arweiniad ar feysydd sydd ddim o reidrwydd yn cael eu cynnwys fel rhan o'r Safonau,
- gosod cymalau sydd yn gosod egwyddorion allweddol yn glir er mwy sicrhau bod y Cyngor yn cymryd pob cyfle i hybu'r Gymraeg.

3. Cymalau neu adrannau newydd

3.1 Mae rhai cymalau wedi eu hychwanegu o'r newydd i'r polisi a rhai adrannau lle mae newidiadau mwy sylweddol wedi eu gwneud i gynnwys y polisi blaenorol. Nodwn isod felly y prif newidiadau er gwybodaeth i chi:

- **Egwyddorion cyffredinol** – mae'r rhain wedi eu cynnwys ar ddechrau pob adran er mwyn bod yn esboniad byr a chryno o'r amcan cyffredinol. Gofynnir i chi ystyried a ydych chi'n cytuno gyda'r egwyddorion hyn.
- **Adran 5 - Gwasanaethau digidol – gwefan, apiau a hunanwasanaeth** – mae'r adran hon wedi ei newid yn sylweddol er mwyn rhoi gwell arweiniad i staff am ddefnydd o'r Gymraeg yn y gwahanol ffyrdd y defnyddir technoleg yng ngwaith y Cyngor.
- **Adran 6 – Arwyddion** – cymal newydd wedi ei ychwanegu i adlewyrchu ymrwymiad a gwaith y prosiect enwau lleoedd i arddel a hyrwyddo'r fersiynau Cymraeg o enwau lleoedd.
- **Adran 12 - hysbysebu swyddi a'r broses recriwtio** – adran wedi ei newid yn sylweddol. Mae hon eisoes wedi ei chyflwyno a'i chymeradwyo gan y Pwyllgor Iaith, ond gan ei fod yn un o newidiadau mwyaf y polisi rydym yn tynnu eich sylw ato yma hefyd.
- **Adran 135 – Atebolrwydd** - sydd yn esbonio pwy sydd yn atebol i'r polisi a beth yw cyfrifoldeb yr Aelodau Etholedig ac aelodau'r Pwyllgor Iaith.

4. Camau nesaf

- 4.1 Wedi iddo gael ei ystyried a'i drafod gan y Pwyllgor Iaith, bydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet.
- 4.2 Bydd adborth gan y Penaethiaid Adrannau yn cael ei ystyried ac unrhyw addasiadau yn cael eu gwneud i'r ddogfen cyn ei gyflwyno i'r Cabinet.
- 4.3 Bydd unrhyw adborth neu sylwadau a dderbynnir gan y Pwyllgor Iaith hefyd yn cael eu hystyried gan y Swyddogion, ac unrhyw newidiadau yn cael eu gwneud i'r ddogfen cyn ei gyflwyno i'r Cabinet.

5. Argymhelliad

Gwahoddir sylwadau'r Pwyllgor Iaith ar y ddogfen ddrafft a gofynnir am eu cymeradwyaeth i symud ymlaen gyda'r broses drwy gyflwyno'r Polisi – gydag unrhyw addasiadau priodol – i Gabinet y Cyngor fel y cam nesaf i'w gymeradwyo.